

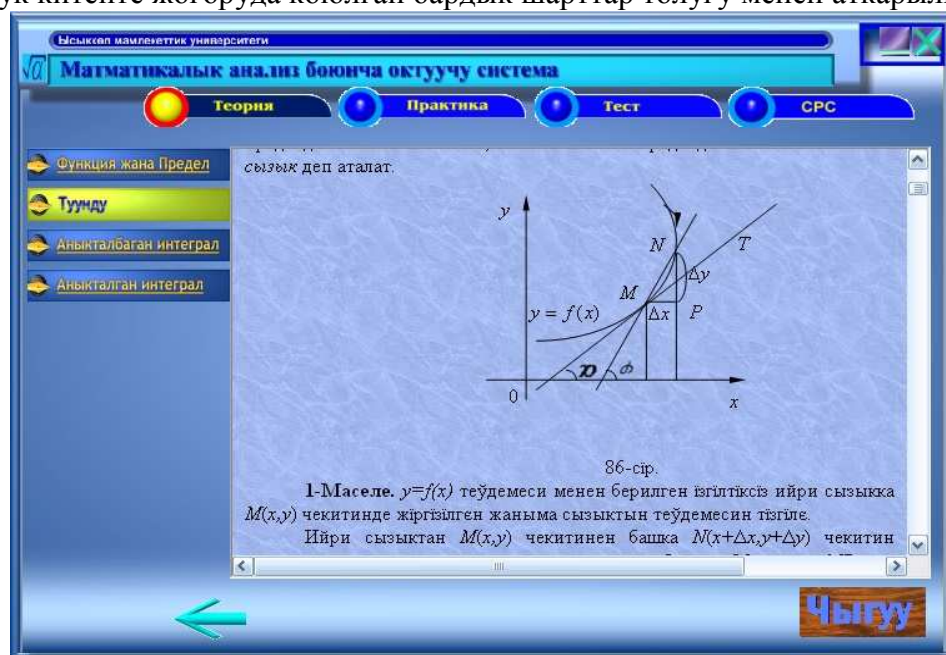
ЭЛЕКТРОНДУК ОКУУ КИТЕБИН ТҮЗҮҮНҮН МАСЕЛЕЛЕРИ

Азыркы учурда электрондук окуу китебин түзүүнүн көптөгөн маселелери бар, ошол маселелердин ичинен негизги деп эсептелген бир канча маселелер каралган. Ошондой эле кафедрада түзүлгөн электрондук окуу китептерине анализ жүргүзүлүп, мисал катарында матанализ сабагы боюнча электрондук окуу китеби колдонулган.

Жогорку окуу жайларында, орто кесипчилик билим берүү системасында жана мектептерде электрондук окуу–методикалык материалдарды колдонуу тез жайыла баштады. Кийинки учурларда билим берүүдө компьютердик–коммуникациялык техникаларды жана интернет технологиясын пайдалануу окутуу процесинде ордун бекемдөөдө. Окутуу методикасында электрондук энциклопедияларды, электрондук маалымдамаларды, электрондук окуу куралдарын жана дүйнөлүк информациялык ресурстарды пайдалануу күндөн–күнгө күч алууда. Электрондук окутуу каражаттарынын ар түрдүү аталыштагы түрлөрү бар. Мисалы: окутууга арналган электрондук каражат, электрондук документтер, электрондук басма, информациялык ресурстар, электрондук окуу курстары, автоматташтырылган окутуу системалары, электрондук өздүк окутуу жана электрондук окуу китеби. Жогоркулардын ичинен электрондук окуу китебин түзүүнүн маселелерине токтололу. Электрондук окуу китеби жалгыз бир программисттин иш-аракети менен түзүлбөйт. Ал окутуучулардын, психологдордун, дизайнерлердин жана программистердин коллективдүү иштеринин жыйындысы катары жаралат. Сабактарды компьютердик класстарда өтүүдө анын окуу–методикалык өзөгүн сөзсүз түрдө электрондук окуу китеби түзөт жана окуучулардын да, студенттердин да өз алдынча даярдануусуна көмөкчү каражат болуп эсептелет. Электрондук окуу китеби (ЭОК) динамикалык мүнөзгө ээ болушу керек. Динамикалык касиети катары электрондук окуу китебиндеги теориялык жана практикалык материалдар убакыттын өтүшү менен же окуучунун билим деңгээлине жараша өзгөрүп турушун түшүнөбүз. Деги эле электрондук окуу китеби деген эмне? Электрондук окуу китеби деп Интернет жана локалдык информациялык ресурстар менен байытылган, система түзүүчү элементи болуп графикалык көркөм көрсөтмөлүүлүк эсептелген, тексттик документтерди, сүрөттөрдү, аудио жана видео фрагменттерин камтыган файлдардын жыйындысын айтабыз. Электрондук окуу китеби кадимки эле окуу китептеринин электрондук варианты болбошу керек. Ошондуктан ЭОКтун негизи маселесинин бири болуп анын информациялык түзүлүшүн иштеп чыгуу эсептелет. ЭОКтун информациялык түзүлүшү деп дидактикалык системада аныкталган, информациялык компоненттердин өз ара логикалык байланышта болгон системасын айтабыз. Мындай түшүнүктү киргизүү азыркы учурда абдан актуалдуу. Себеби Кыргызстандын шартында, мисалы, математика сабагында эле Кыргызстандын өзүнөн жана Россиядан басылып чыккан окуу китептери, ошондой эле СССР учурундагы калган китептер да колдонулуп жүрөт. Ошондуктан ЭОКтун информациялык түзүлүшүн аныктоо зарыл. ЭОКтун дагы бир маселеси болуп окуу материалдарын тандоо, чогултуу жана аларды анализдөө эсептелет.

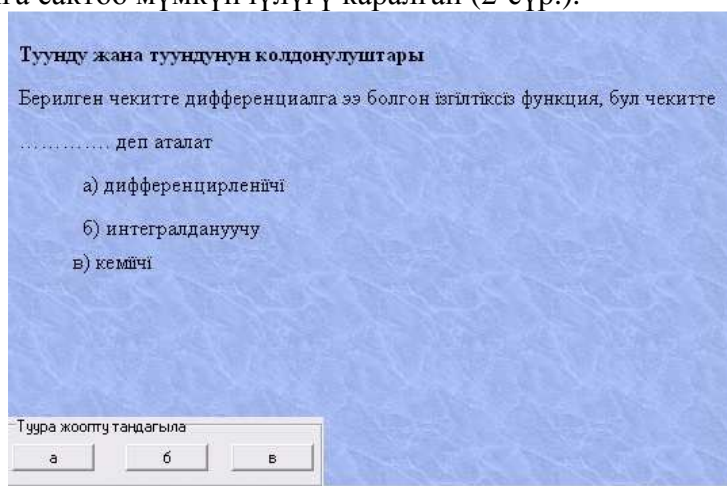
Азыркы окуу китептери, негизинен, предметтик информацияларды ырааттуу түрдө гана баяндап, бирок алар менен кандай иштеш керек, кантип түшүндүрүш керек экендигине токтолбойт. Ал эми ЭОКтун өзгөчөлүгү окутуунун методикалык жагдайын да чагылдырышы керек. ЭОКту түзүүнүн кийинки маселеси болуп көркөмдүк жана көрсөтмөлүүлүк көрүнүшү эсептелинет. Бул маселени чечүүдө тексттер графикалык сүрөттөлүштөр аркылуу берилиши талапка ылайык. ЭОКтун көркөмдүк жана көрсөтмөлүк түзүлүшү: окуу куралдарынын тексттерин, документтерди, графикаларды, мультимедиялык каражаттарды жана методикалык рекомендацияларды камтыйт. ЭОКтун үч маанилүү деңгээли болушу мүмкүн. Биринчиси - көркөмдүк деңгээли, экинчиси -

электрондук беттери, бул ЭОКтун көп бөлүгүн түзөт, үчүнчүсү -документалдык материалдар. ЭОКтун электрондук чөйрөсү (көрүнүшү) локалдык жана тармактык деп аталган эки катмардан турат. Бул катмарлар биринчи жана экинчи деңгээлдеги гипершилтемеден түзүлөт. Биринчи деңгээлдеги гипершилтеме локалдык компьютердин папкаларында жайланышкан документтердин көркөм-көрсөтмөлүүлүк көрүнүшүнүн элементтери менен берилген. Мындай ыкманы окуу материалдарын берүүдө Интернетке сөзсүз туташтырууну талап кылбаш үчүн колдонот. Экинчи деңгээлдеги гипершилтеме көркөм-көрсөтмөлүүлүк көрүнүшүнүн бүктөмдөрүнүн тобу менен берилет. Мындай бүктөмдөр объектилердин аталыштарын же алардын Интернеттеги адрестерин камтыйт. Графикалык өзөктү ЭОКту веб-сайттар принциби боюнча аткарса, анда зарылчылыктан калыптанып калган информациялык гипермейкиндик менен тосколдуксуз бириге алат. Электрондук окуу китептерин түзүүдө К.Тыныстанов атындагы ЫМУнун информациялык технологиялар жана программалоо кафедрасынын базасында акыркы 5 жылда дипломдук иштердин дэңгээлинде 80 электрондук окуу китеби түзүлгөн. Бул программалык продуктыларды анализдесек, анда жогорку окуу жайлары үчүн 70 электрондук окуу китеби даярдалган. Бул электрондук окуу китептеринин ичинен информациялык технологиялар жана программалоо кафедрасынын окуу методикалык базасын жакшыртууга 24 электрондук окуу китеби арналган. Университеттин окуу залдарында жана китепканаларында окуу китептеринин саны аз болгонуна байланыштуу, кафедрада электрондук китептердин базасын түзүү багытталган. Бул программалык продуктыларын ичинен кыргыз тилинде түзүлүп чыккан электрондук окуу китептери өтө аз санда, 11 гана электрондук окуу китеби кыргызча түзүлгөн. Ал эми жалпы физика курсу боюнча 16 электрондук окуу китеби түзүлсө, жогорку математика боюнча 6 гана электрондук окуу китеби түзүлгөн. Экономика адистигиндеги сабактарга 5, ал эми тарых боюнча 4 электрондук окуу китептери иштелип чыккан. Жогорудагы сандык анализдөө көрсөткөндөй, кыргызча электрондук окуу китептерин иштеп чыгуу талапка ылайык. Ал эми түзүлгөн электрондук окуу китептерин сапат жагынан талдоо жүргүзсөк, көпчүлүк электрондук окуу куралдары теориялык окуу материалдарын, тестирилөөчү суроолорду жана алардын жыйынтыгын сактоочу журналдарды камтыйт. Азыркы электрондук окуу китебинин жогорку айтылгандан башка дагы талаптарына аудио жана видео фрагменттерин, гипертексттик шилтемелерди киргизүүгө болот. Мисал катарында матанализ курсу боюнча түзүлгөн электрондук окуу китебин карап көрөлү. Бул электрондук китепте жогоруда коюлган бардык шарттар толугу менен аткарылган (1-сүр.).

1-сүрөт

Теориялык маалыматты чыгаруу үчүн HTML гипертексттик шилтемелер колдонулган, бул маалыматтын негизинде тест түзүлүп жана ал тест өткөндөн кийин алган баасын журналга сактоо мүмкүнчүлүгү каралган (2-сүр.).

2-сүрөт

Электрондук окуу китебинин материалдарын түзүмдөштүрүүгө токтололу. Электрондук окуу китебин иштеп чыгууда эки түзүүчү болоруна көңүл буруу керек. Алар программалык жана педагогикалык түзүмдөр деп аталат. Программалык түзүм окуу дисциплинасынын материалдары менен иштөөнү, керектүү окуу материалдарын үйрөнүүнү, окуу процессин башкарууну окутууну каттоону жана аныктоону, ал курс боюнча тапшырган тексттеринин жыйынтыгын камтыйт. Ал эми педагогикалык түзүм окутуунун дидактикалык функциялары болгон: информациялык илимийлүүлүк, билимдин көлөмүн аныктоочу, өзүн өзү текшерүүчү, билимди бекемдөөчү, башкаруучу, стимулдаштыруучу, бириктирүүчү, тарбиялоочу жана бүртүкчө ченем функцияларды колдонуу электрондук окуу китебинин көркөмдүүлүгүн, жеткиликтүүлүгүн жана көрсөтмөлүүлүгүн жогорулатат.

Адабияттар:

1. Андреев, А.А. Введение в Интернет-образование: учеб. пособие /А.А.Андреев. – М.: Логос, 2003. – 73 с.
2. Андерсен, Бенг. Б. Мультимедиа в образовании: специализированный учеб. курс: [пер. с англ] / Бенг. Б. Андерсен, Катя ван-ден-Бринк. – 2-е изд.; испр. и доп. – М.: Дрофа, 2007. – 221 с.
3. Гончаров, М.В. Введение в Интернет: учеб. пособие в 9 частях / М. В. Гончаров, Я.Л.Шрайберг; Под ред. Я.Шрайберга. – М.: ГПНТБ, 2001. Ч. 5. – Интернет для учителей и учащихся школ. – 2001. – 45 с.
4. Захарова, И.Г. Информационные технологии в образовании: [учебное пособие для высших педагогических учебных заведений] /И.Г.Захарова. – М.: Академия, 2003. – 188 с.
5. Компьютер в работе педагога: учебно-практическое пособие для учителей, начинающих осваивать компьютер и студентов пед. вузов / Под ред. Н.Ю.Пахомовой. – М.: Ростов н/Д: МарТ, 2005. – 189 с.
6. Билим берүүдөгү информациялык технологиялар. Материалы научно-практической конференции «Модернизация содержания, технология обучения и воспитания в средней и высшей школе». 23-29 мая 2004г. //Вестник ИГУ №10, 2004г./Эркинбаев М.А., Исаков Р.Т., Бапа кызы А.
7. Электрондук окутуучу система жана коюлуучу талаптар. Материалы научно-практической конференции «Модернизация содержания, технологий обучения и воспитания в средней и высшей школе». 23-29 мая 2004. //Вестник ИГУ № 10, 2004 /Эркинбаев М., Бапа кызы А.